

О естетици смеха

«Нушићев театар комике» - У трагању за естетиком смеха др Радослав Лазић, «Конрас» Београд и Центра за културу Смедерево, 2002.

Није тако давно Нушић био управник Народног позоришта, а његове комедије испуњавале исто салвама смеха. Данас, испред исте те зграде у којој се већ дуже не приказује ни једно његово дело, он стоји загладан у земљу. Има у томе неке симболике као да се и сам Нушић постидео што његови потомци више поштују и негују туђу него сопствену традицију. А сигурно је да би и Ибзен, и Чехов, и Молијер сматрали Нушића достојним њиховог друштва.

За многе Нушићев хумор и запажања данас делују наивно, али пре би се рекло да је лакше прилепити етикету «застарело», него се упустити у неку нову инсценацију. У толико више радује чињеница да се неко и данас бави Нушићем, ако не на позоришним даскама оно макар писаном речју.

Својим режијама Нушића професор Радослав Лазић доказао је да се Нушић може тумачити и приказати у свим временима, а његову непролазну вредност потврђује и књигом **«Нушићев театар комике» - У трагању за естетиком смеха.**

Књигу чине три целине: **«Естетска сведочанства»**, **«Непознати Нушић»** и **«Моје режије Нушића»**.

Полазећи од става да су о најсложенијој од свих уметности – позоришној, најпозванији да сведоче сами уметници Радослав Лазић у првом поглављу «Естетичка сведочанства» доноси разговоре с редитељима, глумцима, сценографима и костимографима, театролозима.

Редитељи Мата Милошевић, Хуго Клајн, Радослав Веснић, Соја Јовановић, Браслав Борозан, Мирослав Беловић, Дејан Мијач, Стево Жигон, Дмитар Кјостаров, Јован Путник говоре о свом редитељском приступу, естетском тумачењу Нушића.

Сваки од ових интервјуа представља вредност за себе, али и доноси по неку специфичну драгоценост. У том смислу могли бисмо издвојити разговор са Матом Милошевићем који је први после Другог светског рата Нушићевим комедијама пришао другачије, темељније са озбиљнијим схватањем његовог хумора, али и модерним сценско-естетским виђењем. На Милошевићев приступ Нушићу својим ставом да код Нушића нема безазленог хумора надовезује се и Хуго Клајн. Стево Жигон сведочи о успешној Нушићевој трци са Гогољем кују је управо он организовао у Петрограду постављањем «Ожалошћене породице», 1984. године, на сцену Великог драмског театра. Драгоценост разговора са Радославом Веснићем

огледа се у детаљном опису редитељске експликације за праизведбу «Покојника» 1937. године, али пре свега у Нушићевом писму редитељу после премијере, које је једно од последњих писаних докумената пред Нушићеву смрт.

Од плејаде глумаца која је величину свог глумачког умећа показала управо на Нушићевим комадима Радослав Лазић објављује разговоре са Павлом Богатинчевићем, Мијом Алексићем, Петром Прличком, Даницом Мокрањац, Шани Паласка.

О свом раду на Нушићевим комадима говори из угла сценографа и костимографа Миленко Шербан и Владимир Маренић.

Разговори са театролозима Петром Марјановићем, Драгољубом Влатковићем, Јованом Ћириловим, Миленком Мисаиловићем затварају ову прву целину – естетско сагледавање Нушићевих комедија.

У другој целини «Непознати Нушић» Радослав Лазић износи мало познате или непознате податке из Нушићевог живота, и открива његова непознате кратке драмске форме.

У мноштву Нушићевих позоришних и културних активности остало је непозната његова, не само љубав према музици већ и певачка склоност. Нушић је пуне четири године певао у Првом београдском певачком друштву «Даворје» у периоду од 1883. до 1887. године. Пре тога певао је у Црквеној певачкој дружини «Корнелије Станковић» у чије редове се поново вратио 1912. године. Радослав Лазић налази и сведочанства о другим Нушићевим активностима на пољу музике између осталог о Нушићевом ангажовању и помоћи Стевану Мокрањцу на сакупљању народних песама приликом Мокрањчевог боравка на Косову.

Велики допринос историји позоришта, али и доказ да Нушићево дело још није до краја истражено представља објављивање недовршене комедије »Ушао ђаво у село«, шаљивог комада у једном чину «Европски конзилијум» и дечије сцене «Један слободан школски час». Радослав Лазић нам уз ове комаде даје и коментар како је до њих дошао и каква им је била судбина. Тако сазнајемо да је писање комада «Ушао ђаво у село» (1933) Нушићу ишло доста тешко, како је сам једном приликом констатовао јер је у питању «ђавоља забава» «ушао ђаво у трећи чин па никако да изађе, а ја да завршетак решим». «Европски конзилијум» кабаре написан 1908. године посвећен је анексији Босне и Херцеговине, а изведен је на дочеку Нове 1909. године. Дечија сцена «Један слободан школски час» играна је 1938. у позоришту за децу «Родио позориште» у Мањежу, а штампано је у издању књижарнице Радомира Д. Ђурковића 1935. године.

Највећи део редитељског рада др Радослава Лазића обележиле су режије Нушићевих комада широм старе Југославије. У трећем поглављу књиге насловљеном «Моје режије» аутор је сабрао бројне критике и приказе његових представа. Ту Лазић даје и личне експликације својих режија Нушића.

На крају књиге налазе се «Глосе о Нушићу», опаске, утисци, размишљања Богдана Поповића, Јосипа Кулунџића, Хуго Клајна, Велибора Глигорића, А. Г. Матоша, Јована Ђирилова, Милене Николић, Боре Глишића и Милосава Мирковића.

Осветљавајући Нушића и његово драмско стваралаштво ова књига истовремено говори о свим оним уметницима који у њој говоре о Нушићу. Према томе она је значајан и богат театролошки извор, али и занимљиво штиво за љубитеље позоришта.

Марија Петричевић